

Regionalt beredskapsutvalg (RBU)

Årsrapport 2019 og handlingsplan 2020

Årsrapport 2019 – Regionalt beredskapsutvalg (RBU)

RBU består av en representant fra helseforetakene, unntatt Oslo universitetssykehus, Sykehuspartner og Helse Sør-Øst RHF, som deltar med to representanter. Følgende personer har representert helseforetakene for RBU i 2019:

Sykehus	Navn	Merknader
Sørlandet sykehus HF	Martin Hauge	
Sykehuset Telemark HF	Leif-Olav Røsholt	
Sykehuset i Vestfold HF	Siri Bjørnson	Leder RBU
Vestre Viken HF	Tor-Atle Jakobsen Halfdan Aas Inger Lise Hallgren	Til januar Fra januar- Til august Fra august
Oslo universitetssykehus HF	Rune Rimstad Inge Solheim	Nestleder RBU
Sunnaas sykehus HF	Olav Heyerdahl Kirsti Bjune Inger Nitteberg	Til januar Fra januar- Til oktober Fra oktober
Akershus universitetssykehus HF	Maj-Britt Aarnes Hvammen	
Sykehuset Østfold HF	Bo Emanuel Skauen	
Sykehuset Innlandet HF	Geir Kristoffersen Jan Willassen	Til august Fra august (deltok fast gjennom hele 2019, innleid til Helse Sør-Øst i forbindelse med helseøvelsen).
Sykehusapotekene HF	Nina Berg	
Sykehuspartner HF	Tom Hugo Jenssen Christian Jacobsen Uy Dinh Tran	Til mars Fra mars
Diakonhjemmet	Ingrid Tørseth John Laurence Arnfinsen Pernille Martinsen	Til juni Fra juni Fra oktober
Lovisenberg	Bjørn Magne Eggen	
HDO	Anita Østlund	
Pasientreiser	Alf Olav Uldal Synnøve Hanto Aaserud	Til august Fra august
Helse Sør-Øst RHF	Hilde Kristin Morfjord Torstein Pålsrud	

Det er i 2019 gjennomført fem møter i RBU.

I tillegg er det avholdt felles møte for alle regionale beredskapsutvalg og de felles eide helseforetakene (22-23. mai).

A. Oppfølging av RBUs handlingsplan 2019

1. Delta i videreutvikling av sivilt-militært samarbeid

- Oppfølging av NATO øvelse Trident Juncture 2018.

Nasjonal helseøvelse 2018 ble avholdt innenfor rammen av Trident Juncture og besto av en LIVE-del og en diskusjons-del på ledelsesnivå, CPX (Command Post Exercise).

Helse Vest RHF foresto planlegging og gjennomføring av LIVE-delen av øvelsen. Denne delen av øvelsen ble gjennomført på Ørlandet, Tynset, Kristiansund, Orkdal og Elverum.

Helse Vest RHF har hatt ansvar for å utarbeide prosjektrapport etter LIVE-delen, hvor også evaluering av øvelsen inngår. Helse Nord RHF har støttet Helse Vest RHF i dette arbeidet og utarbeidet evalueringsrapporten.

Regionalt beredskapsutvalg har bistått i arbeidet til både prosjektrapport og evalueringsrapport.

1. februar 2019 ble det avholdt et evalueringsseminar hvor læringspunktene fra Nasjonal helseøvelse var hovedtema. Både evalueringsrapport og prosjektrapport ble oversendt Helsedirektoratet i juni 2019. Representanter fra RBU har vært involvert gjennom hele oppfølgingsprosessen.

5. august 2019 ble det avholdt et samarbeidsmøte mellom de regionale helseforetakene og Helsedirektoratet på beredskapsområdet. Hovedtema for møtet var sivilt-militært samarbeid, erfaringer fra Trident Juncture og Nasjonal helseøvelse. Helsedirektoratet vil gjennomgå evalueringsrapporten med 88 forbedringspunkter (forslag til tiltak), dette vil bli oppsummert i en handlingsplan i 2020, hvorpå de regionale helseforetak vil bli involvert med tanke på hvordan tiltak skal implementeres.

Et overordnet mål i forbindelse med øvelsen Trident Juncture var økt fokus på totalforsvaret og styrking av det sivil-militære beredskapssamarbeidet. Norge hadde ansvar for vertslandsstøtte til NATOs styrker, herunder også ansvar for å yte nødvendige helsetjenester. For å understøtte det sivil-militære samarbeidet ble det utarbeidet et dokument med formål å beskrive vertsnasjonsoppgaver og ivaretagelse på regionalt- og helseforetaksnivå. Medlemmer av RBU bisto i utforming av dokumentet.

I etterkant av øvelsen ble det distribuert en spørreundersøkelse til ansatte som var involvert i øvelsen med spørsmål om nytten av dokumentet, tilstrekkelig informasjon i forkant av øvelsen og hvordan samarbeidet og samhandlingen opplevdes under øvelsen. Tilbakemeldingene var jevnt over at dokumentet var nyttig for involverte, informasjonen var nyttig og samarbeidet og samhandlingen under øvelsen var god.

Som en videreutvikling av, og et bindeledd mellom det sivile-militære arbeidet er det etablert hospital-liason i sykehusene. Erfaringen av å etablere denne funksjonen er god. Denne funksjonen er senere øvd i forbindelse med «Øvelse Oslofjord», se pkt. 11. Under helseøvelsen ble også AMK-liason øvet og testet ut, med positive erfaringer.

- Nødvendig justering/tilpasning av eksisterende planverk:

Det er utviklet en delplan for sivilt-militært samarbeid. Planen oppsummerer nasjonale føringer og gir regionale retningslinjer for helseforetakenes og Helse Sør-Øst RHF's beredskapsarbeid i samarbeid med Forsvaret. Planen omtaler blant annet:

- prinsipper for sivilt-militært samarbeid
- nasjonale rammer og avtaler
- nasjonalt beredskapssystem
- militær støtte til sivil helsetjeneste i fredstid
- veileder for vertsnasjonsstøtte

- aktører, roller, ansvar og samvirke
- liaisonordninger

Med utgangspunkt i Trident Juncture og Nasjonal helseøvelse, er det også foretatt nødvendige justeringer i den regionale beredskapsplanen. Se pkt. 6.

- Oppfølging av evt. beslutninger i Helseberedskapsrådet

Helseberedskapsrådets arbeid i 2019 har i hovedsak omhandlet oppfølging etter erfaringer fra Nasjonal helseøvelse 2018 og videreutvikling av det sivil-militære samarbeidet, herunder samarbeid om lagring av beredskapsmateriell, samarbeid om innkjøp av legemidler, blodforsyning, samt behov for revisjon av helseberedskapsloven. Regionalt beredskapsutvalg har ikke vært involvert i oppfølgingsaktiviteter på bakgrunn av nye beslutninger i Helseberedskapsrådet.

2. Reserveløsninger for kommunikasjon

Som reserveløsning ved bortfall av elektronisk kommunikasjon er det anskaffet satellitt-telefon til beredskapsledelsen i helseforetakene og det regionale helseforetaket i Helse Sør-Øst. RBU har utarbeidet drifts- og vedlikeholdsrutiner samt kontaktlister. Det gjenstår noe arbeid relatert til kabelføring, oppsetting av antenner og tildeling av telefonnummer før dette er på plass. Det planlegges en varslingsøvelse med bruk av satellitt-telefon i første halvdel av 2020.

3. Regional beredskapskonferanse 2019

Den regionale beredskapskonferansen ble avholdt i Sarpsborg den 8. -9. mai. Konferansen samlet rundt 80 deltakere. Hovedtema for konferansen var «Beredskap 2019, nye utfordringer – nye tilnærminger?». Tema på foredrag omhandlet:

- Endringer av fylkesmannsembete – samordning og samarbeid
- Trusselbildet i Norge og sårbarheter i helsesektoren
- Endringer i politidistriktene – utfordringer og muligheter
- Nasjonal helseøvelse 2018 – hva lærte vi og veien videre, oppfølging av læringspunkter fra Helsedirektoratet
- Nasjonal helseøvelse 2018 – erfaringer fra CBRNE hendelsen i Elverum
- Fra industriulykker til terror – hvordan påvirkes vi av et nytt risikobilde
- Orientering fra Institutt for energiteknikk
- Orientering fra Borregaard AS
- Diskusjon omkring beredskapsmessige utfordringer

4. Gjennomføre en annen tilnærming til ROS-analyse på beredskapsområdet i Helse Sør-Øst

Medlemmer av RBU har i 2019 gjennomført en ROS-analyse med utgangspunkt i reelle hendelser, og hvilke konsekvenser disse hendelsene fikk. Tilnærmingen som er benyttet er noe annerledes enn tradisjonell ROS-analyse, ved at man i større grad har fokus på hvilke systemer/funksjoner sykehus er avhengig av, og hvordan konsekvensene av hendelser påvirker disse systemene og funksjonene, og hvorvidt dette får konsekvenser for pasientene.

Erfaringsinnhentingene består av intervju med nøkkelpersonell som har tatt del i håndteringen av disse hendelsene.

Hovedfunn viser at de aller fleste alvorlige hendelser ikke rammer hele sykehuset. Samlet sett viser det seg at konsekvensene av hendelsene rammer smalt, og konsentreres til den delen av sykehuset hvor hendelsene utspiller seg. Flesteparten av hendelsene som er analysert avtar raskt, dette kan sees i sammenheng med at det er utført riktige konsekvensreducerende tiltak og at sykehusene har redundante systemer, back-up løsninger, eller planverk. Improvisasjon og fagmiljøer med god kjennskap til sykehuset og teknisk kompetanse, er nøkkelelementer for hendelseshåndteringen. Det er viktig med samarbeid på tvers, kjennskap til hvordan kritiske

funksjoner og tjenester henger sammen og en tidlig involvering av beredskapsledelsen. Det er også viktig med tidlig varsling, god informasjon og kommunikasjon.

Det arbeides nå med å sammenstille erfaringer fra dette arbeidet. Målsettingen med arbeidet er å tilføre nye erfaringer til eksisterende planverk og ROS-analyser.

5. Videreutvikling og implementering av SBS Helse

Under Trident Juncture i 2018 ble det benyttet en øvingsversjon av SBS Helse i tillegg til et brodokument, som verktøy for å formidle beskjeder om nødvendige tiltak. Helse- og omsorgsdepartementet har på bakgrunn av erfaringene fra den første versjonen utarbeidet en ny versjon av SBS Helse, som vil bli testet ut i 2020. RBU vil være sentral i det videre arbeidet.

6. Oppdatere regional beredskapsplan – revisjon mht. erfaringen fra øvelsene mv. 2019

Forrige rullering av regional beredskapsplan ble forelagt styret i mars 2018. Nødvendige korrigeringer er foretatt løpende i nettversjonen av planen. Hensikten med denne rulleringen har vært å ajourføre plandokumentet på grunnlag av nye opplysninger, endrede forhold og erfaringer fra hendelser og øvelser. Det er ikke foretatt endringer som endrer planens innretning eller prinsipper.

Regionalt beredskapsutvalg har vært referansegruppe og gitt vesentlige bidrag i rulleringsarbeidet, både til den regionale beredskapsplanen og tilhørende delplaner, og således ivaretatt kontakten til helseforetakene.

Revidert regional beredskapsplanen skal styrebehandles 5. februar. De viktigste endringene er:

- *Planen er harmonisert ift. sivilt beredskapssystem (SBS)*
- *Varslingsrutiner innen CBRNE-området er endret i tråd med nasjonal retningslinje*
- *Varslingsrutine mellom de regionale helseforetakene og tilsvarende ift. felleseide helseforetak er innarbeidet*
- *Det er utarbeidet rutine for Sykehuspartner HF's innsatsledere dersom det oppdages aktivitet fra trusselaktør som medfører fare for konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet av data.*
- *Delegasjon av konkrete oppgaver fra det regionale helseforetaket er endret, fra kun å gjelde Oslo universitetssykehus, til å gjelde alle helseforetak i Helse Sør-Øst. Dette på bakgrunn av erfaringer i forbindelse med datainnbruddet i 2018 og Helseøvelsen 2018*
- *Proaktiv stabsmetodikk etableres som felles prinsipp. Hensikten med proaktiv stabsmetodikk er å sikre en forutsigbar, strukturert og planlagt håndtering av beredskapssituasjoner*
- *Samtlige delplaner er skilt ut som egne dokumenter og er tilgjengelig på helse-sorost.no. Disse planene følges opp og ajourføres uavhengig av regional beredskapsplan.*

Status for delplanene til regional beredskapsplan:

- *Beredskapsplan for prehospitaltjenester* tilligger fagdirektør Helse Sør-Øst RHF.
 - Dette er en ny plan.
- *Regional beredskapsplan for pandemi og alvorlig smittsom sykdom* tilligger fagdirektør Helse Sør-Øst RHF i samarbeid med smittevernnettverket i Helse Sør-Øst.
 - Denne planen var tidligere en del av regional smittevernplan, og er nå skilt ut som eget dokument.
- *Regional IKT-beredskapsplan* tilligger direktør teknologi og e-helse Helse Sør-Øst RHF.
 - Denne planen er for tiden under revisjon.
- *Regional plan for forsyningsberedskap* tilligger konserndirektør Helse Sør-Øst RHF.
 - Det er ingen endringer når det gjelder denne planen.
- *Regionalt rammeverk for beredskapsmessig personellplanlegging* tilligger direktør for personal og kompetanseutvikling Helse Sør-Øst RHF.
 - Det er ingen endringer når det gjelder denne planen.
- *Regional beredskapsplan for legemiddelberedskap* tilligger Sykehusapotekene HF i samarbeid med fagdirektør Helse Sør-Øst RHF.

- Denne planen er skilt ut som eget dokument. Planen er for tiden under revisjon.
- *Regional plan for sivil-militært samarbeid* tilligger eierdirektør Helse Sør-Øst RHF.
 - Denne planen er videreutviklet og skilt ut som eget dokument.

Det arbeides kontinuerlig med videreutvikling av regional beredskapsplan og tilhørende delplaner. Grunnlaget for dette er bl.a. endringer i lov og forskrift, nasjonale planer, føringer gitt i foretaksmøte og erfaringer fra hendelser og øvelser. Frem mot neste rullering og fremlegg for styret i Helse Sør-Øst RHF vil det bl.a. bli arbeidet videre med oppfølging av Helseøvelsen 2018 (basert på handlingsplan som utarbeides i Helseledningskontoret), evt. endringer i helseberedskapsloven, samt utarbeidelse av delplaner innen laboratorieområdene og medisinsk-teknisk utstyr (MTU).

7. Samordningsaktiviteter

Regional beredskapsplan beskriver samordningstiltak blant annet i kapittel 3.2.3 og vedlegg 3. Regionalt beredskapsutvalg ivaretar arbeidet med samordning av beredskap gjennom årlige konferanser og rutinemessig erfaringsutveksling med ulike faggrupper med beredskap som ansvarsområde. I tillegg blir det delt erfaringer og gitt informasjon fra representanter som har deltatt i møter i fylkesberedskapsrådet i møtene i regionalt beredskapsutvalg.

Det er gjennomført følgende samordningsaktiviteter:

- **Samling for alle regionale beredskapsutvalg og de felles eide helseforetakene**

Det ble avholdt samling for alle regionale beredskapsutvalg i Tromsø 22.-23. mai.

Hovedtema for samlingen var læring etter nasjonal helseøvelse og veien videre, samt ansvar, roller og samarbeid i beredskapsarbeidet. Hensikten med denne samlingen er å dele praktiske erfaringer både når det gjelder det løpende beredskapsarbeidet og planarbeid.

- **Nasjonal helseberedskapskonferanse**

Den nasjonale helseberedskapskonferansen ble avholdt i Stavanger den 26.-27. november.

Hovedtema for konferansen var «Fra øvelse til læring» og «Sikkerhet og beredskap». nærmere omtale av tema:

- Helseledningskontoret og Forsvaret delte erfaringer fra øvelsen Trident Juncture 2018
- Det ble orientert om læringspunkter fra det sivile-militære samarbeidet i forbindelse med øvelsen Trident Juncture 2018
- Flere aktører delte erfaringer fra Viking Sky hendelsen
- Øvelsesmetodikk og demonstrasjon av øvingspakker ble presentert
- Det ble avholdt en ekskursjon til Hovedredningssentralen og Equinors SAR-senter
- Legemiddelområdet ble belyst fra flere aktører

Det var god deltakelse fra helseforetakene i Helse Sør-Øst.

- **Atomberedskapsseminar 2019**

Fylkesmannen i Oslo og Viken avholdte i samarbeid med Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet et atomberedskapsseminar den 27.-28. mai. Tema for seminaret var:

- Trusselbilde og organisering
- Håndtering av en atomhendelse
- Beredskapsarbeid hos Fylkesmannen i Oslo og Viken
- Presentasjon ved Institutt for energiteknikk
- Presentasjon ved Forsvarets forskningsinstitutt

Medlemmer av RBU som deltok på seminaret orienterte om innhold og tema i møte i regionalt beredskapsutvalg.

Følgende faggrupper har orientert om virksomhet og beredskapsplaner for regionalt beredskapsutvalg:

- **Prosjektet SAMLE (Sykehusapotekforetakenes samarbeid om legemiddelberedskap)**
 - Medlemmer av RBU har vært referansegruppe til prosjektet. Prosjektet skal bidra til økt pasientsikkerhet gjennom å forbedre legemiddelberedskap i spesialisthelsetjenesten.
- **Orientering fra Sterilforsyningen ved Akershus universitetssykehus**
 - Seksjonsleder for Sterilforsyningen ved Akershus universitetssykehus, Rune Fjeldstad har deltatt på møte i RBU. Han orienterte om sårbarheter ved svikt og behov for å redusere disse sårbarhetene ved å benytte gjensidig avhengighet mellom helseforetakene.
- **Orientering fra Oslo kommune**
 - Oslo kommune v/Vann- og avløpsetaten i Oslo har deltatt på møte i regionalt beredskapsutvalg. De orienterte om konsekvenser, ansvar og samarbeid omkring hendelser som påvirker vannforsyningen.

8. Planlegging, gjennomføring og oppfølging av AD-øvelse 2019, med tema IKT

Medlemmer av RBU, i samarbeid med ansatte fra Sykehuspartner, sto for planleggingen, gjennomføringen og oppfølgingen av AD-øvelsen.

AD-øvelsen ble avholdt den 10.10.19, som en forlengelse av direktørmøtet. Hensikten med øvelsen var å øve relevante problemstillinger innen IKT- og cyberområdet, skape felles situasjonsforståelse, utøve beredskapsledelse, samordning og beslutningstaking på overordnet nivå. Ledelsesmetodikken som ble benyttet under øvelsen var proaktiv stabsmetodik.

Øvelsesscenario var utarbeidet av Sykehuspartner HF og omhandlet et pågående cyberangrep ved Vestre Viken HF.

Evalueringsnotat fra AD-øvelsen 2019 var sak på direktørmøtet den 4. desember 2019. Tilbakemeldingen fra møtet var at øvelsen ble opplevd som nyttig og at det er ønskelig med flere øvelser. Kunnskapen omkring proaktiv stabsmetodik var noe varierende. Det ble under møtet uttrykt ønske om en gjennomgang av hvordan og hvor ofte proaktiv metodikk benyttes i øvelser og reelle sammenhenger. Temaet ble behandlet i RBU-møte 16. januar 2020. Hovedpunktene i denne gjennomgangen omtales nedenfor.

- **Hvordan proaktiv stabsmetodik utøves i regionen**

Proaktiv stabsmetodik var tema under AD-øvelsen i 2018. I forbindelse med Nasjonal helseøvelse ble det utviklet et e-læringsprogram «Praktisk krise- og beredskapsledelse», med proaktiv stabsmetodik som utgangspunkt. Opplæring i proaktiv stabsmetodik sto sentralt som en forberedelse til Nasjonal Helseøvelse 2018 og mange involverte aktører gjennomførte dette e-læringsprogrammet.

I etterkant av Nasjonal helseøvelse 2018 har flere helseforetak fortsatt å benytte den metodiske tilnærmingen både i øvelsessammenheng og under håndtering av reelle hendelser. Metodikken benyttes aktivt av beredskapsledelsen i de fleste helseforetak. Førstemøter og statusmøter gjennomføres og flere benytter også tavler i HelseCIM som verktøy for å registrere og følge metodikken. Enkelte helseforetak etablerer egne elektroniske løsninger for å følge metodikken, som for eksempel ved å ha tavleføring på nettbrett, mens andre har valgt å benytte papirløsning på veggen.

Ett helseforetak gjennomfører for tiden nytt kurs i proaktiv stabsmetodik, for alle relevante ansatte. Kurset avsluttes med aktuelle caser som aktørene skal håndtere med utgangspunkt i metodikken. Helseforetaket har også etablert egne lommekort som følger metodikken. Lommekortet benyttes som en huskeliste/støtteark og deles ut til relevant ansatte.

Enkelte helseforetak benytter den metodiske tilnærmingen over flere nivåer i foretaket, som eksempel nevnes direktørens ledergruppe, klinikkens ledergrupper og i akuttmottaket.

I de helseforetak hvor metodikken benyttes aktivt, både under reelle hendelser og i øvelsessammenheng, og gjerne på flere nivåer, er det etablert en form for kultur som fører til at det er naturlig å ha en proaktiv tilnærming til håndtering av hendelser.

9. Bidra i oppfølgingen av oppgaver gitt Helse Sør-Øst RHF i foretaksmøte og helseforetakene i oppdrag og bestilling (OBD) 2019

Foretaksmøtet ba de regionale helseforetakene om å evaluere og følge opp erfaringer og læringspunkter fra livedelen av Trident Juncture, Nasjonal helseøvelse 2018 og cyberhendelsen i Helse Sør-Øst RHF i samarbeid med Helsedirektoratet og andre berørte aktører

- Vedrørende å evaluere og følge opp erfaringer og læringspunkter fra livedelen av Trident Juncture og Nasjonal helseøvelse 2018, se pkt. 1 under oppfølging av handlingsplanen.
- Evalueringen av Cyberhendelsen er gjennomført av et evalueringsteam på to personer og arbeidet er oppsummert i en evalueringsrapport som viser til konkrete funn og tilrådninger/forbedringspunkter. Tilråkningene dreier seg om at:
 - erfaringer fra hendelsen må implementeres i planverk. Dette gjelder både regional IKT-beredskapsplan og den generelle beredskapsplanen for Helse Sør-Øst RHF, samt tilsvarende i underliggende virksomheter
 - det vil sannsynligvis oppstå situasjoner der det under betydelig tidspress må fattes beslutning om å ta ned kritisk viktige systemer. Rutine som ble etablert for dette må inngå i regional IKT-beredskapsplan og jevnlig øves på for alle som i kraft av sine funksjoner vil bli involvert i slike beslutninger
 - når revisjon av beredskapsplanverket er gjennomført, bør IKT-relaterte hendelser, inkludert dataangrep, øves på samme måte som for andre typer beredskapshendelser

Flere av tilråkningene som fremkommer i evalueringsrapporten er hensyntatt:

- Det er utarbeidet rutine for Sykehuspartner HF's innsatsledere dersom det oppdages aktivitet fra trusselaktør som medfører fare for konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet av data.
- Delegasjon av konkrete oppgaver fra det regionale helseforetaket er endret, fra kun å gjelde Oslo universitetssykehus, til å gjelde alle helseforetak i Helse Sør-Øst. Dette på bakgrunn av erfaringer i forbindelse med datainnbruddet i 2018 og Helseøvelsen 2018
- Erfaring etter hendelsen er implementert i regional beredskapsplan. Regional IKT-beredskapsplan er under revidering
- Det er gjennomført AD-øvelse med bortfall av IKT-systemer som følge av et dataangrep som scenario

RBU har vært involvert i tilråkningene som fremkommer i evalueringsrapporten. Se under pkt. 9 AD-øvelsen. I tillegg har evalueringsrapporten vært sak på møte i regionalt beredskapsutvalg. Medlemmer fra RBU skal bistå i revideringen av regional IKT-beredskapsplan.

Foretaksmøtet ba de regionale helseforetakene om å implementere ny sikkerhetslov

- Prosessen er ivarettatt som et samarbeid mellom Helse Sør-Øst RHF og sikkerhetslederne i helseforetakene. Det er videre samarbeidet nært med Helse- og omsorgsdepartementet, de øvrige regionale helseforetakene samt Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM). Verdi- og skadevurdering for Helse Sør-Øst ble oversendt Helse- og omsorgsdepartementet 1. november 2019. Regionalt beredskapsutvalg er orientert om utviklingen i dette arbeidet.

Foretaksmøtet ba de regionale helseforetakene om å følge opp Helsedirektoratets nasjonale risiko- og sårbarhetsanalyse for helsesektoren, jf. oppdrag i 2018, og bidra til Helsedirektoratets oppdatering av analysen i 2019

- Helsedirektoratet avholdt dialogmøte om ROS i helse- og omsorgssektoren den 6. mai 2019. Tema for møtet var:
 - IKT-beredskap
 - Legemiddelberedskap
 - Forslag til ny helseberedskapslov
 - DSBs analyse av krisescenarioer 2019
 - Ny sikkerhetslov

Flere medlemmer i regionalt beredskapsutvalg deltok på møtet.

Helse Sør-Øst RHF har med bistand fra RBU svart ut en Questback i regi av Helsedirektoratet. Denne omhandlet risiko- og sårbarhetsvurderinger i helse- og omsorgssektoren med fokus på legemiddelforsyning, IKT og informasjonssikkerhet, strøm og vann. Funn som er avdekket i forbindelse med undersøkelsen er tatt med i Helsedirektoratets rapport *Overordnede ROS for nasjonal beredskap i helse- og omsorgssektoren 2019*. Rapporten er også gjennomgått på møte i regionalt beredskapsutvalg og inngår som del av grunnlagsmaterialet for regional ROS-analyse. Tilsvarende gjelder også DSBs rapport *Analyse av krisescenarioer 2019*.

10. Øvrige saker i 2019:

- **«Øvelse Oslofjord»**
 - Tre helseforetak var involvert i denne øvelsen. Disse var Sykehuset i Vestfold, Sykehuset Telemark og Sykehuset Østfold. Sykehusene øvde blant annet AMK- og hospitalliaison funksjonen, mottak og håndtering av våpen og markører (soldater og sivile) inn i sykehusene.
- **HelseCIM**
 - Erfaringsseminar for administratorer i HelseCIM ble avholdt i regi av Helse Sør-Øst RHF 14. november 2019. Formålet med samlingen er utveksle erfaring og holde hverandre oppdatert på hva som er nytt på området.
 - Noen av RBUs medlemmer deltok på CIM-konferansen som ble avholdt den 1. og 2. oktober 2019.

- **Varslingsløsninger**

Varslingsløsningen UMS (som benyttes til varsling av ansatte ved beredskapshendelser) ble i 2019 kjøpt opp av selskapet Everbridge. Dette skulle gjennomføres som en virksomhetsoverdragelse ved at alle eksisterende kundeforpliktelser og avtaler skulle videreføres til Everbridge. Enkelte helseforetak har valgt å benytte seg av en annen varslingsløsning, F24, som er integrert i HelseCIM.

Overgangen til ny varslingsløsning har resultert i en rekke utfordringer og merarbeid for helseforetakene. Regionalt beredskapsutvalg har fulgt opp utfordringene i forbindelse med virksomhetsoverdragelse av regional og lokale avtaler. De fleste uklarhetene vedrørende de nye løsningene er nå avklart og funksjonstesting er i gang.

- **Utredning om behov for ny helseberedskapslov**

Helse- og omsorgsdepartementet ga i 2018 Helsedirektoratet i oppdrag å vurdere behovet for å revidere helseberedskapsloven. Helsedirektoratet har involvert flere sentrale aktører i denne prosessen, deriblant de regionale helseforetakene. Helse Sør-Øst RHF deltok på møte med Helsedirektoratet den 8. februar, hvor formålet med møtet blant annet var å identifisere hva sentrale beredskapsaktører vurderte var viktig at ble tatt med i dette arbeidet.

Utredning om behov for ny helseberedskapslov var tema på møte i regionalt beredskapsutvalg i forkant av møte med Helsedirektoratet, i tillegg til at RBU holdt løpende orientert om prosessen.

- **Kartlegging av helseforetakenes beredskapsplaner for mottak av nødvann ved hendelser med bortfall av vann i ledningsnett**

Helse Sør-Øst RHF har i 2019 startet arbeidet med å kartlegge helseforetakenes beredskapsplaner for mottak av nødvann ved hendelser med bortfall av vann i ledningsnett. Bakgrunnen for kartleggingen er sårbarheter som fremkommer av Helsedirektoratets rapport *Overordnede risiko- og sårbarhetsvurderinger for nasjonal beredskap i helse- og omsorgssektoren 2019*, samt utfordringer som ble uttrykt i forbindelse med møte i Helsedirektoratet vedrørende vannforsyning den 27.08.19.

Medlemmer av RBU har bistått i kartleggingen ved å innhente aktuell informasjon fra helseforetakene. Kartleggingen viser så langt at om lag halvparten av helseforetakene i Helse Sør-Øst har etablert tekniske innretninger for å kunne motta nødvann, men blant disse råder det noe usikkerhet om kvaliteten på ledningsnett og trykk for å kunne motta nødvann. Spesielt i hovedstadsområdet er det sårbarheter knyttet til mottak av nødvann, da det ikke er etablerte tekniske innretninger i sykehusene for dette.

Etter at kartleggingen er ferdigstilt vil det bli sett på hvilke sårbarheter som er knyttet til mottak av nødvann samlet for regionen, før det gjøres en vurdering på om det er hensiktsmessig med ytterlige tiltak eller beslutninger.

Hendelser i 2019 der beredskapsnivået har økt

HF	Kort om hendelsen
Samtlige	Bortfall av IKT-systemer den 18.01.19. Det blir gjennomgått erfaringer fra håndteringen av IKT hendelsen.
Samtlige	Hendelse fredag 22.02. Det blir mottatt varsel fra Helsedirektoratet om at det onsdag 20.02. ble stjålet en varebil som inneholdt Cyanid.
SS HF	Flekkfjord sykehus etablerte den 14.07.19. gul beredskap grunnet trafikkulykke der brannbil kolliderte på vei til en annen ulykke. 5 pasienter til sykehus. Sykehuset gikk i ordinær drift etter noen timer.
SS HF	Den 20.07.19. etablerte Arendal sykehus gul beredskap grunnet trafikkulykke med uoversiktlig skadeomfang. Sykehuset gikk tilbake til ordinær drift 20 min. etter varsling ble gjennomført.
Ahus HF	Fredag 03.05.19 kl. 08:55 – Ustabilitet kliniske systemer. Varslet fra Sykehuspartner HF om treghet inn mot de store systemer. Omfattet alle koblinger fra DIPS til andre programmer. Ved Ahus problem med MetaVision, PACS og RIS, samt system for portør og tilhørende servicefunksjoner. Det ble meddelt at problemene trolig kunne manifestere seg i større grad utover ettermiddagen i DIPS og tilknyttede programmer. Gul beredskap fra kl. 11:05: Iverksatte forebyggende tiltak med manuelle rutiner. Sengeposter mv. skulle således allokere ressurser til å få printet og forberedt manuelle rutiner om de berørte systemene nå gikk ned. Avblåst kl. 13:30

HF	Kort om hendelsen
SIV HF	Natt til 17/10: alle kliniske programmer er utilgjengelige fra midnatt til 08:30. Brukere meldte til Sykehuspartner HF gjennom natten, men ble ikke tatt alvorlig, da det ble antatt at Norsk helsenett drev vedlikehold av sambandslinjer, og at nedetid måtte påregnes. Gul beredskap fra kl. 07:30 til 09:00. Varslet HSØ RHF. Hadde ikke lesetilgang i DIPS. Dette gikk ut over pasienter som hadde poliklinisk avtale på morgenen, i tillegg til noen pasienter som skulle ha røntgenundersøkelser. Det var behov for å bytte fiberkabel fra Norsk Helsenett. Dette skulle ikke være merkbart for brukerne. Når linjene ble koblet ut, falt alle tjenestene bort. Misforståelse i kommunikasjon var årsaken til at man ikke fikk tilstrekkelig respons fra Sykehuspartner. Dette skulle gått i beredskapskanalen til Sykehuspartner. Ved slike hendelser skal man benytte beredskapstelefonen til Sykehuspartner.
Ahus HF	Fredag 25.10 ca. 13:30: IP telefoni gikk ned - Utdeling av beredskapsmobiltelefoner og bruk av beredskapstelefoner. Tok tid å finne feil og rette. Server i operativ drift igjen ca.kl.20:00, men det kunne også oppleves ustabilitet etter dette. Nedtrapping til grønn beredskap kl. 20:30. Nytt møte lørdag – kunne fortsatt oppleves ustabilitet og besluttet å beholde beredskapsmobiltelefonene i bruk og holde grønn beredskap til mandag morgen. Normalisering 28.10 kl. 09:00. Helse Sør-Øst RHF ble varslet på telefon fra administrerende direktør.

Fylkesberedskapsrådene (FBR)

Medlemmer som har deltatt på møter i FBR deler erfaringer og informasjon. I forbindelse med fylkessammenslåingen ble det den 1. januar 2019 foretatt endringer i flere av fylkesmannsembetene. Helseforetakenes representasjon etter endringen ivaretas slik:

Fylkesberedskapsrådet i Oslo og Viken	Oslo universitetssykehus HF, representant Akershus universitetssykehus, vara Sykehuset i Østfold, vara Vestre Viken HF, vara
Fylkesberedskapsrådet i Innlandet	Sykehuset Innlandet HF
Fylkesberedskapsrådet i Telemark og Vestfold	Sykehuset i Vestfold HF og/eller Sykehuset Telemark HF
Fylkesberedskapsrådet Agder	Sørlandet sykehus HF

HF	Informasjon fra møter som er avholdt i fylkesberedskapsrådene i 2019
ST HF	Det er avholdt informasjonsmøte med representanter i fylkesberedskapsrådet hvor tema var arbeidet rundt en sammenstilling av felles ROS-analyse for Telemark og Vestfold.
OUS HF	Deltakelse på møte i FBR i Oslo og Viken for å vurdere behov for å etablere et sivilt-militært samarbeidsforum. Det ble konkludert med at det ikke er behov for et slikt forum, men at det fortsatt er behov for tett samarbeid og dialog mellom aktørene.
SS HF	Det er avholdt møte i Fylkesberedskapsrådet i Agder. Administrerende direktør er representant inn i FBR. Som regel møter stedfortreder. Rådet arbeider for tiden med ROS Agder. Det fokuseres også på evaluering og oppfølging etter hendelser og øvelser.
OUS HF	Fylkesmannen i Oslo og Viken hadde samling 19.09. i forbindelse med «Øvelse Oslofjord». Det ble avholdt en diskusjonsøvelse i FBR hvor helseproblematikken fikk stort fokus.
SI HF	FBR i Innlandet har avholdt møte med fokus på dårlig vær og pandemi og smittsomme sykdommer. Det er avholdt en table-top øvelse som omhandlet pandemi («Panda»).
OUS HF	Det er avholdt sivilt-militært samarbeidsmøte. <ul style="list-style-type: none"> • Til neste år skal det settes i gang oppdatering av fylkes-ROS. • Det skal være tilsyn med kommunen i 2020 med hensyn til helseberedskapsloven og sivilbeskyttelsesloven. • Heimevernet skal øves i september 2020. Det vil være et sivilt-militært samarbeidsmøte i Vestfold høsten 2020.

B. Handlingsplan 2020 – Regionalt beredskapsutvalg (RBU)

Det er planlagt seks møter i regionalt beredskapsutvalg i 2020. Regionalt beredskapsutvalg legger opp til følgende handlingsplan for 2020:

- Videreutvikling og implementering av SBS Helse
- Gjennomføre øvelse med test av satellitt-telefoni første halvdel 2020
- Planlegge, gjennomføre og evaluere AD-øvelse høsten 2020
- Planlegge regionalt beredskapsseminar 2020
- Bistå i planlegging av Nasjonal helseberedskapskonferanse 2020
- Ferdigstille ROS-arbeid i Helse Sør-Øst
- Bistå i innføringen av nytt varslingsløsninger, jf. årsrapport sak 10
- Videreutvikling av planer og delplaner
- Gjennomgang av HelseCIM som rapporteringsverktøy
- Bidra i kontinuitet av bruken proaktiv stabsmetodikk
- Følge opp og videreutvikle sivilt-militært samarbeid
- Bidra i oppfølgingen av oppgaver gitt Helse Sør-Øst i foretaksmøte og helseforetakene i oppdrag og bestilling (OBD 2020):

Sak 3.8.1 Beredskap og sikkerhet

«Foretaksmøtet viste til Helsedirektoratets *Overordnede risiko- og sårbarhetsvurderinger for nasjonal beredskap i helse- og omsorgssektoren* og *Nasjonal legemiddelberedskap* (IS-2837) av 21. juni 2019, hvor Helsedirektoratet har foreslått 29 tiltak for styrket legemiddelberedskap. Foretaksmøtet viste til at regionale helseforetak gjennom arbeidet med ny grossistavtale for spesialisthelsetjenesten sørger for at det gjennomføres en ny vurdering av de sentrale beredskapslagrene i forbindelse med nytt grossist- og legemiddelanbud i spesialisthelsetjenesten (Na 1.2). Foretaksmøtet viste videre til viktigheten av økt bevissthet rundt leveringssikkerhet i innkjøpsordningene (Rl 2.1).

Foretaksmøtet viste til Direktoratet for e-helses *Overordnet risiko- og sårbarhetsvurdering for IKT- i helse- og omsorgssektoren august 2019*, cyberhendelsen i Helse Sør-Øst RHF i 2018 og Nasjonal helseøvelse 2020 (IKT-scenarior). For øvrig viste foretaksmøtet til evalueringen av Helseøvelsen 2018 og tidligere krav knyttet til sikkerhetsloven.

Foretaksmøtet viste også til regjeringens lansering av *Nasjonal beredskapsplan mot utbrudd av alvorlig smittsomme sykdommer* og til *Handlingsplan for bedre smittevern* og ba om at disse blir fulgt opp.

Foretaksmøtet ba de regionale helseforetakene om å:

- følge opp relevante tiltak fra Legemiddelrapporten og bistå Helsedirektoratet og Statens legemiddelverk i utredninger som følger av rapporten.
- følge opp nasjonal risiko- og sårbarhetsanalyse fra 2019.
- delta i planlegging og gjennomføring av Helseøvelsen 2020 (IKT-scenarior).
- videreutvikle kompetanse og systemer for sikkerhetsstyringen som følge av endringer i trusselbildet, spesielt innen IKT-området.
- videreutvikle beredskapen i tråd med *Nasjonal beredskapsplan mot utbrudd av alvorlig smittsomme sykdommer*, og implementere *Handlingsplan for et bedre smittevern.*»

Sak 3.8.3 Den nasjonale beredskapsøvelsen SNØ 2021

«Foretaksmøtet viste til at den nasjonale beredskapsøvelsen SNØ 2021 blir en atomberedskapsøvelse. Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet har fått i oppdrag av Helse- og omsorgsdepartementet å planlegge og gjennomføre en stor nasjonal atomberedskapsøvelse høsten 2021. Det må settes av tilstrekkelig tid og ressurser for de aktuelle virksomheter når det gjelder planlegging, forberedelse, deltakelse i og oppfølging og læring av øvelsen. Selve øvelsen vil bli gjennomført i september 2021.

Foretaksmøtet ba Helse Nord RHF bistå Direktoratet for strålevern og atomberedskap med planlegging og gjennomføring. Foretaksmøtet ba videre de øvrige regionene sette av ressurser til planlegging, forberedende kompetansehevingstiltak og deltakelse i øvelsen, samt oppfølging og læring etter øvelsen.»